

Locuinta Redactorului :
si
Cancelaria Redactiunii :
e in
Strat'a Morarilor Nr. 13.

Seriozile nefrancate nu se voru
primi decat numai de la coresponden-
tiile regulare ai „Federatiunii“
Articoli trasmisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, comercialu si economicu.

Va esti Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demanet'a.

Pest'a, 10/22 maiu 1868.

Se dice, ca este ore care mangaiare: a avè sotii dorere. — Nu numai noi suntemu, cîror'a se impus si amintirea santei dîle a desrobirei natiunei noastre. Celealte popore, celealte natiuni de sub imperiul Dualismului, cari nu se tienu de cele doue elemente domitorie, inca o patiescu asemene. Nice loru nu li se concele neci una manifestare a cutârui simtu natiunale, făr' a fi atacate, suspiciunate si batjocorite. Asî li se intemplă cehiloru d'in Boem'a pentru grandeos'a serbatore natiunale ce o tienura la 16 l. c. in Prag'a cu ocasiunea depunerei pîtrei fundamentali la teatrulu natiunale cehicu. Organele celor de la potere nu potura vedè cu ochi buni adunarea unei multîmi atât de mare, atât-a capacitate, stată insufletire, atât-a urâri pentru inaintarea, prosperarea, inflorirea unei natiuni nemtiesci. De acea serbatorea atinsa fu tratata d'in partea foielor domitorie, — ca sî nu intindemu vorbe multe, — intocm'a cum vediuramu cîne trată „Hazánk“ penru amintirea serbatorei nostre natiunali de $\frac{3}{15}$ maiu.

Nu-si mai faca nimene ilusiuni! In cadrele constitutiuniei dualistice nu incape neci una manifestare, neci una tendintia natiunale, daca ace'a nu porta tipulu lui Beust-Andrássy. „Fondurile secrete“, la ronda loru, si-implinescu missiunea de minune; servitorile acestor fonduri, diurnalele mercenarie ti-nimiseu cu o trasura de condeiu totu ce nu vine bine la scotul'a poternicilor aliati. Romani, serbi, cehi etc. toti suntu de asemene tratati, toti suntu insultati, toti suntu reactiunari daca dau semne de vietia, daca se ingrigescu, in cîtu potu, de inaintarea loru, de cultivarea loru, daca-si rechiamă drepturile loru, observandu ori cîtu de strictu calea legale si bun'a curenția. Pre „aliati“ nu-i mai poate nimene scote d'in credint'a: cî tote celealte popore, tote celealte natiuni ale monarciei de odiniora suntu create pentru comoditatea fractiunei nemtiesci-unguresci de la potere. Intr'acca adeveru necontestabile este cî poterea este in depositulu poporeloru, si daca ea a devenit usurpata, in proprietatea unei fractiuni, in tempulu de asta-di nu mai poate sî remana indelungatul in acele mani, daca e vorba de vietia constituutiunale. Natur'a este inesorabile in consecint'a legilor sale. Fatia cu acésta, opintirile aliatilor suntu deserte si efluentia „fondului dispositiunalu“ ilusio-nă. Actiunca produce reactiune, aliant'a: *contrariantia*. S'au aliatu doue eleminte pentru ca sî apese majoritatea poporalor Austriei, si si-au provocatu contra-aliant'a acestei majorităti. Nenorocirea stringe mai tare la olalta pre cci de o sorte. Si aci aflâmu noi mangaiare, cî avemu sotii in suferintie; si acésta in dora din caus'a, cî cine-va ar' simtî bucuria vedindu cî si altulu sufere ca clu, ci d'in motivu cî „mai multi“ voru invinge mai usioru dorerea, d'in cuventu, cî majoritatea poporeloru aperate voru potè mai usioru delatură suferintiele, luptandu-se in armonia cu tote armele legali pentru recastigarea drepturilor sale, pentru frangerea cerbiciei usurpatilor.

In dîlele mai d'in urma se ivira in unele diurale seirile nelenisitorie: cî ministrul de resbelu d'in Pruss'a a facutu tote pregatirile pentru una lupta contra Franciei si cî trupele s'au si inaintat la locurile destinate, — asemene cî Itali'a si Pruss'a ar' fi inchiaiatu aliantia contra Franciei si Austriei; cî Russ'a si-ar' concentrat trupele la fruntariele Austriei; cî ministrul de resbelu austriacu inca ar' fi luatul mesurele de lipsa; mai de parte, cî Austr'a in contielegere cu Francia ar' fi provocatu cestiunea romana-jidana pentru castigarea unui pretestu spre ocuparea Principatelor romane, s. a. Foi'a officiale d'in Vie-

n'a protesta contra insinuarei unoru foi prusesci, ca si cum aceste sciri s'ar' fi respandit u d'in partea regimului austr. si afirma cî d'in partea ministeriului de resbelu austr. nu s'a facutu neci una despusestiune contra pretinsei concentrâri de trupe russesci.

Cu raportu la scirea despre cautarea pretestului de „ocuparea Principatelor“, „Osten“ ne asecura, cî este de totu *ratecita* parerea: ca si cum relatiunile amicabili si binevoitorie a le Austriei cîtra Romanîa s'ar' fi iritatu, cîtu de putieni, in tempulu d'in urma. Ca dovada se aduce fapt'a: cî chiaru in dîlele acestei s'au *inchiaiatu* pertratâri asupra unei conven-tiuni postali intre Austri'a si Romanîa, in modulu celu mai *multiemitoriu*, si cî numai nesce formalităti mai suntu de implinitu pentru ca respectivulu actu sî se susterna pentru ratificarea definitiva. Totu acésta foia ne spune, cî dlu Demetriu Bratianu, impotrivu Romaniei, s'a rentorsu de la Florint'a, unde luâ parte la serbarea cununie principelui de corona fiindu tratatu cu multa destinctiune d'in partea regelui, a familiei regesci, a clironomului Prussiei, a principelui Napoleonu s. a., si suprinsu de insu-si regele cu o decoratiune, si cî sositu in Vien'a a avutu conversare cu mai multe personalităti conducatorie ale cancelariei de statu, deslucindu caus'a nefundatoru atacuri, cu cari fu incarcata Romanîa d'in partea publicistica.

Câte-va cuvinte

„despre necesitatea neincunjurabile a comentarei pre in patente urbariale d'in 21 iun. 1854, si o parere modesta despre modulu, cum s'ar' potè rescumperà prestatiunile, ce apesa pamenturile alodiali si cum s'ar' potè eseu liberarea dîlerilor de la robota fără daun'a posesorilor.“

Amintisemu de carticic'a aparuta sub titlulu de susu in limb'a ung., d'in condeiu zelosului romanu, dlu Ladislau Vaida. Venimu acum a o face mai de aprope cunoscuta onoratului publicu, cu atâtu mai virtosu cîci ea trateza unu sujetu afundu tajatoriu in viet'a materiala si sociale a Romanilor si asié merită cea mai seriosa atentiu.

Autorulu premite motivulu, ce lu-a indemnatu a serie acésta carticica. Ni spune cî desordinea, ce domnesce in relatiunile urbariali in Transilvania e daunosa atât u privire la fostii domni, cîtu si u privire la fostii coloni si dîleri. Acésta desordine impedece ori-ce economia mai ratinabile, impedece comasarea justa; impartirea padurilor si pasculilor e in desfavorulu creditului, ba inca va ingreună multu si compunerea cîtilor fundurie. Deci e prè de doritu, ca sî se finesca, sî se decida acum odata definitive multîmea causelor urbariali, ca sî se pota scît cu tota securitatea, ce e a domnului, ce e a fostului iobagi, colonu si dîleriu. Pentru implinirea acestor dorintie guvernulu s'a ingrigitu a se constitu in Transilvania tribunale urbariali. Daca ar fi scopulu numai, ca procesele urbariali sî decurga numai cu grab'a, ar fi destul a constitu o multîme de tribunale. Dar nu ne potem multumi cu atât'a, ci trebuie sî dorim, ca ele sî se decida bine, ca tribunalele sî pota aduce judecate si fundate.

Numai in casulu, daca guvernulu se va ingrigi despre unu indrumari si base secura, voru fi inde-stulitoric despusestiunile facute in causele urbariali si numai atunci le va salută cu bucuria si recunoscinta multiumitoria tier'a si in totu casulu majoritatea locuitorilor tieriei, cîci numai atunci voru potè corespunde tribunalele urb. recerintelor adeverate a justitiei, era altcum nu.

Pan'acum patent'a d'in 21 iun. 1854 a servit mai eschisiv de base la deciderea proceselor urbariali. Inse mai multe puncte a le acestei patente sunt asié formulate, incătu concedu intrepretâri deosebite, si nu se potu aplică la tote casurile, ce obvnu. Mai multe puncte nu-su precise, nu-su cercuserse, etc.

Autorulu cerca caus'a acestor neajunsuri si

Pretinu de Prenumeratii:
Pre trei lune . . . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anul intregu . . . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre $\frac{1}{2}$ de anu.
Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps a timbra pentru fisele care publicatiunea separata. In Loculu deschis 20 cr. de linia
Unu exempliaru costa 10 cr.

ambiguităti in impregiurarea, cî in Transilvan'a mai nainte n'a fostu intrudusu urbariul.

Aceste sunt motivele, cari rechiamă cu urgintia, ca patent'a urbariale d'in 21 iun. 1854 sî fia comentata de locurile competinti, ca sî nu se mai pota schimbi intlesulu ei in genere, si in specie intlesulu unoru paragrafi mai momentosi; seu ca legelatiunea sî substitue patent'a cestunata cu alte despusestiuni noue, cîci altcum sentintiele aduse in cause urbariali in cele mai multe casuri cu a nevoia voru potè fi esfusulu justitiei a deverate, ci voru fi numai arbitriul judecatorului seu resultatu storsu de la judecatoriu prin unii legulei.

Pentru a chiarifica mai bine cele dîse, autorulu produce §. 16 partea II d'in prè inalt'a patentă „despre prestatiiile rescumperabile“ si areta diversele espli-cări, ce i se dau acestui paragrafu.

Paragrafulu d'in cestiunea dîse: „Pamenturile alodiali, pre cari se afla urdîte economie rurali nu se mai potu luă de la posesorii loru de fatia, daca dinsii afară de aceste economie nu posiedu alta moșia urbariale (Gründ), si daca nu se tienu de famulii conventiunati, (fia ca acestia sî se fia tozmitu simbria in bani seu prebenda, ori in folosint'a unei case, unei locuinte seu vr'unui pamentu.) Dar prestatiiile legate de atari mosie sunt rescumperabile, si pana candu se voru rescumperă, ele sunt a se implini prin posidenti in mesură contractuale seu usuata.“

Éca cîte-va d'in diferitele pareri asupra intlesului acestui paragrafu:

Acestu § vorbesce in genere de pamenturile alodiali, si nu defige tempulu, candu le-au primitu in posesiunc colonistii, ci despune, ca tote pamenturile alodiali d'in man'a acestor'a, se remana la ei pana ce le voru rescumperă, dar pan'atunci prestatiunile sunt a se implini; exceptiune face numai casulu, daca respectivulu colonistu are si alta moșia urbariala seu daca fiindu famulu conventiunatu a posiediutu in simbria pamentulu alodial. Prin urmare, dîcu unii, pamenturile alodiali, fia acelea de ori ce plesa, fia ori unde, daca pre langa servitiu seu tacsa s'au datu unoru omeni, cari nu sunt famuli conventiunati, ci cari s'au asiediatu in case radicate pre pamentulu alodial alu acelui si domnul de pamentu, si cari omeni n'au altu pamentu urbariale: sunt a se lasă in manele acestor tierani; de la ei nu se mai potu luă, dar ei potu rescumperă prestatiunile depre aceste pamenturi, si pana ce nu voru face acésta doorescu a implini pretensiunile contractuale seu usuata.

Altii adaugu cîtră acésta esplicare: fiindu cî in intlesulu §-ului 20 d'in patent'a urbariala „egaturele temporane, contractele de natura privata si contractele de natura privata“ si fiindu cî despusestiuna §-ului 20 se estinde preste patent'a intrega, — urmeza, cî nu numai pamenturile alodiali a le famulilor conventiunati se scotu d'intre cole rescumperavare, ci si acelo pamenturi, cari s'au datu pre langa legature temporarie, pre langa contracte de natura privata, au de pemnu.

Dar' luandu-se in consideratiune diferint'a de opinione ce esiste intre omenii, cari profeseaza splicatiunea acum dîsa, a supr'a expresiunei: „legaturele temporane si contractele de natura privata“ — avemu sî observâmu cî sunt unii, cari (neluandu in consideratiune presumpțiunea chiara a §-ului 16, in intlesulu carui-a au fostu pamenturi alodiali rescumperabile si pre langa prestatiuni contractuali) — dîcu, cî tote contractele verbali seu scripturistice, ce s'au inchiatu intre domnii de pamentu si intre iobagi in privint'a cătînei servitilor, cu ocasiunea predarei pamentului, — tote sunt contracte temporarie si de natura privata.

Cei mai multi inse au precepit lucrul asié, cî „legaturele temporarie si contractele de natura privata“ voru se dica numai contractele famulilor conventiunati, contractele de arenda, de vendiare perpetua, contractele de schimb si de pemnu seu unulu ori altulu d'intre acesto-a. — Au combatutu inse argumentarea de mai susu, in intlesulu carei-a contractele verbale si scripturistice, cari se inchiau, candu domnulu de pamentu predă pamenturi alodiali (ba si coloniali) pre langa slusba ori tacsa, aru fi legature temporarie seu contracte de dreptu privatu, a caror u inchiare aru impedece totu deuna si rescumperavitatea posesiuncii alodiali; pentru cî, daca ar avea locu argumentarea aceea, (de-sî se edice dreptulu de rescumperare in §-ulu 16 si cu tote cî in insu-si §. 16. se amintesce, cumcă prestatiunile se impletesc dupa conditiunile statorite in contracte) fia care

dileriu — fără exceptiune — ar trebui să deindereptu pamentele alodiale, ce luare.

Dominulu de pament ar urdi procesu în contră lui; procesul s-ar fi finit pre scurtu, căci n-ar fi alta întrebare, decât: ore adeverat este, că tieranul a închis contractul cu domnul de pament cindu-să așteptat mai antâi pre pamentul alodial? La această întrebare firescă n-ar potă respunde altu ceva decât „dă”; și pre baza acestei argumentații n-ar remană alta decât a subscrive sentința de proprietate.

Chiaru și s-ar intenția să atunci, dacă ar fi cestiu despre contractul temporar în inteleșul caruia domnul de pament a avut dreptul a se poseda d'in alodiatura pre tieranu. La peractarea unui asemenea procesu, judele ar întrebă de tieranu: ore adeverat este impregiurarea, cum că domnul de pament a avut dreptul — în casu de neîndestulire — alu admea la San-Mihaiu, ca la San-Giorgiu să dea indereptu pamentul? — Bietul tieranu va fi siliu să respunda cu: dă! Séu în casu, cindu ar negă, satenii voru marturisi, că în Transilvania intregă era datina, că domnului de pament său dilerilor li-a statu in voia libera a abdice de referintia cu unu diumetate de anu mai nainte. Deci lucrul ar fi chiaru și nu s-ar recere peractare mai lungă; judele ar potă aduce sentința, cum că pamenturile alodiale nefindu rescumperavere, sunt a se dă înapoi domnului de pament.

Procedionu estu modu, procederea ar fi forte scurta, inse atunci n-ar fi în Transilvania intregă nici unu tieranu așteptat pre pamentul alodial, care ar potă remane in alodiatură, ce are astă-di, dacă nu cum-va i-ar donă-o domnul de pament, său daca i-ar lăsa o d'in gratia.

Inse standu lucrul asăi, pentru ce s'a scrisu patentă urbariale si §-ulu 16 d'intr'ins'a? căci dupa argumentarea acum citata nici una alodiatura nu s-ar potă rescumperă, — fiind că inteleșul §-ului 16 n-ar fi alta decât, ca fia-care tieranu de pre pamentul alodial de toresce a rentorice aceste alodiature. Dar d'in § 16 alu patentei se vede chiaru contrariu; patent'a n'a potutu avă de scopu a face proletari d'in tieranii de pre pamenturile alodiali, ba altcum n'ar avă nici unu inteleșu nici despuseciunea d'in amintitul §, unde se dice, că curialistii n'au dreptul de a rescumperă alodiaturele, dacă ei, pre langa aceste-a, mai au pamenturi colonicale.

Dar se astă inca si de acei-a, cari deducu d'in §-ulu 16 că numai locurile alodiale de case, intravilane, dara nu si cele stravilane, se potu rescumperă; era altii pretindu, că numai casele dădite pre locuri prediali său pre locuri alodiali stravilane se potu numi așteptaminte, prin urmare numai acestea se potu rescumperă.

Fatia cu acesti-a cea mai lată parere e, cumea pamenturile alodiale, fia intravilane său stravilane, in satu său in prediu: voru remană in man'a prestatorilor, de căi nu lipescu cele-lalte condițiuni de a le potă rescumperă. Aceasta parero se vede a fi basata pre impregiurările a) conceptul si traducerile autentice ale patentei nu facu deosebire intre pamentul alodial, prediale, intravilanu si stravilanu; b) curialistilor nu s'a datu pamentul numai intravilanu, ci si stravilanu; c) fiind că in Trni'a n'a fostu datina, ca pentru pamenturile intravilane să se facă prestații separate si era separate si pentru cele stravilane, — daca §-ulu 16 ar dăce, că numai mosfele intravilane se potu rescumperă, atunci acestu § ar numi si chioia, după carea s'a compută prestația ce cadu

singuru pre mosfele intravilane, căci mai nainte prestațiiile pentru aceste mosfe au fostu comune cu cele pentru mosfele stravilane. Apoi ar trebui să fie in patenta vr'o despuseciune, că ce să se facă cu alodiaturele stravilane, dacă acele nu s'ar intielege sub numirea comuna de pamentu alodialu, „Alodial-Gründe.“ (Va urmă.)

Varadi'a, 15/5. 1868.

Dle Redactoru! Vi impartesescu nescari amenunțe caracteristice despre caletori'a dului comite supremu Murani in comun'a noastră.

Fiindu mai nainte insinuatii cumă Dsa va veni in 14 I. c. in comun'a noastră Varadi'a, si ca cu atâtă să fie mai splindida primirea acestui ospe, s'a ordinat in comună, ca in acei'a dă să nu se incerce cine-va a lucră (!!) ci toti serbatorești să ie partea la primirea Dului comite supremu.

In 14 maiu cam pe la 9 ore a si plecatu antistătia comunala cu notariul in frunte si unu banderiu constatatioru d'in 6 feiori calare cu 2 steguri, 1 naționalu rom. si 1 mag. spre alu primi mai departe de satu, unde a fostu intempinatu cu o cuventare d'in partea notariului. — Era la marginea comunei lu asociații preotii in frunte si o multime de poporu, cindu deodata ne prevestira bubuitulu tresurilor, că Dsa vine, si sosindu la loculu unde lu asceptă multimea, unu preotu i esă nainte si lu agrai intraltele cam cu urmatoarele: „ca celu putieni in viitoru să ie mai multu in considerare caușa nostra naționala si scolară, ca să ne potem si noi bucură de naintarea acelor-a“ la care Dsa a respunsu: „Reverindu si voi dragă! me bucuru de primire ce mi faceti, si ve sfatuiescu la munca si lucru, căci numai asăi veti potă ajunge la fericire“ etc: au dora Dlu comite supremu a gandit'o „tradiți lucrati si nu ve grigiti de causele vostre naționale, căci accelele le vomu consideră noi ca si paua acă.“

Au cercetatu apoi scoalele gr. or. si gr. cat. pre totu loculu a fostu indestulat cu sporiul facutu in inventariu numai cătu erau putieni princi in ambele scoale.

Peste totu s'a pătutu observă cumă poporul nu era tocmai vesel si poteai cete d'in fetiele loru o neîndestulire, de si a fostu o serbatore ordinata, n'a fostu imbracati serbatoresce.

Dupa cumu se vorbesce Dsa a venit mai cu séma in comun'a noastră ca să se convingă, nu cum-va ne tienemus de Daco-romanisti (după cumu suntemu descrisi in centrul comitatului) pentru că vidi Domne! am înfintat si noi o societate de lectura — care pan'acuma nu s'a publicat in nici o foia. Despre care, cu alta ocazie voiu vorbi de cum-va voiu si bine primitu (Totu deaun'a. Red.)

I...

Asociatia rom. aradana.

In siedintă a VI. ordinaria tienuta in Aradu la 10 maiu a. c. s'a pertratatu urmatorile:

Nr. prot. 47. Simtindu-se forte tare lipsa de a se incasă competențile restante si a să creă cereuri de colectanti, directiunea astă de bine a se apucă numai decât de crearea cercurilor, si denumirea colectantilor: spre care scopu primindu deocamdată instructiunile propuse prin notariul direptiunei Petru Petroviciu, denumesce de colectanti:

1. pentru Aradu pe dlu Lazaru Jonescu fisc. asoc. si pe dlu Demetriu Iorgoviciu cetățianu;

cari, inainte de căte-va sute ani, i-au fostu primitu ca pre ospeti, ca pre frati.

Si cine ar potă descrie suferintele romanilor selagiani de pre tempulu Curutilor si alu Lobontilor? zelul ce l'au avutu imperatorii nemți, ca regi ai Ungariei, de a ocupa Transilvania, si prin aceea a intregi coron'a degia dobândita după bataia de la Mohaci; de alta parte eroismul ardelenilor de a combata atacurilor nemtilor incusriti acum cu aristocrati'a Ungariei, cunoscutu in generale, si nu mai putinu pretensiunea principilor transilvani la titululu de regi ai Ungariei, precum si versările de sange, ce au urmatu de aci; să nu lasăm d'in vedere neci impregiurarea trista, că locul transenale alu armatelor transilvane către Ungari'a si alu celor nemtiesci către Ardelu a fostu Selagiul, campie Selagianilor se devastau cindu prin armăt'a ardelenilor cindu prin a unguro-nemtilor, fruntele si casele loru devineau preda, si arse cindu do unul cindu de altul, că sangele loru se versă cindu in Ungari'a cindu in Transilvania pentru ambitiunea nemtilor; nenumerate si immense au fostu suferintele poporului romanu d'in Selagiu, resplat'a in seputina: una simpla litera armale pentru unii, si in casuri rare căte un'a donatiunale, prin cari necum să dobândesca poporul ce-va, ci d'in contra perdeă, pentru că cu deseale immunități, ce se confereau la căti-va individi, la suferintele fisice se mai adaugeau lovituri si suferintie morali; prin acele immunități se despartă fiu de tata, frate de frate; intre cei ce se iubiă mai nainte, si prin aceea iubire uniti in poteri se supătau contră atacurilor comuni, acum domnia odiu si invidia; interesele loru nu mai erau identice, corpulu poporului romanu sfasiat in două, una parte glebae adstricta, sclava — cca-lalta libera si admisa pana la care-si-va gradu do onori publice; — e o infernale politica această, a face d'in poporul liberu, odata sclavu, si după ce in slavia i-s'a frantu vertutea si stinsu d'in memoria libertățile lui cele vechie — „etiam fera animalia dum clausa teneas, virtutis obiviscuntur“ Tacitu-

2. pentru Sîria pe dlu protop. Georgiu Pescu;

3. pentru Curticiu pe dlu parocu Mihail Boescianu;

4. pentru Micalacă pe dlu notariu com. Gheorghe Comlosianu;

5. pentru Agrisiu pe d. jurasoru comitat Ioane Luca;

6. pentru Almasiu pe d. parocu Constantin Copianu, si

7. pentru Lipova pe d. protop. gr. or. Ion Tieranu, — cărora se voru espelui pre langa structiune estrasele restantielor spre licuidare; todata notariul direptiunei se insarcineaza a continua estragerea restantielor după comună, — locuind membrilor, si estrasele a le predă de a dreptulu ea siuncii insarcinate cu proiectarea colectorilor, că siudintă viitora va avea să raporteze.

Nr. 48. Raportandu comisiunea esmisa pentru censurarea suplicelor intrate pentru stipendiele sociatiunei, pentru impartirea stipendielor se defigură siedintia extraordinară pe diu'a 2 iuniu nou. a. c. 4 ore d. a. la care siedintia — se voru conchide toti membrii directiunali pe langa observare: că portul comisiunei si suplicele intrate, la numerul in tota diu'a le potu vedea in cancelari'a directiei.

Nr. 49. Cetindu-se relatiunea notariului asupra starea in care a primitu cancelari'a si ardelu asoc., notariul e poftit u suplini scaderile privind re-ligere cătu mai perfecta a actelor; deodata se pune: ca mai multe suplice pentru stipendie propuse cu indorsata refusatoria cari d'in anii trei au remasu neespdate, să se estradă, daca voru cerute, d'impreuna cu acuzele loru.

Nr. 50. Raportul despre starea cassei asociației, că:

1. Cu finea apriliu a. c. a remasu in cas'a asociatiunei capitalu nedisponibilu . . .	1136 fl. 30 cr.
2. disbonabilu au fostu . . .	103 fl. 64 cr.
3. de la 1. maiu a incurstu . . .	5 fl. — ,

Sum'a: 108 fl. 64 cr.

d'in care eroganduse . . . 83 fl. — ,

Romanu disponibili . . . 25 fl. 64 , va

Nr. 51. Se iă spre placuta cunoștinția dechirarea duii Michael Besanu: că va lucra biografia panegirieului repausatului si neutatului George Popa, fostu comit. supr. v.-pres. si membru fundatoriu alu asoc.

Nr. 52. S'a decisu ca statutele modificate cu aproba guverniale să se sustina pe calca presidiului adunării generale in 3 exemplare la guvernului tineret.

Nr. 53. S'a produsu si s'a ceditu unu articol d'in nrulu 98. a. c. alu foie magiare d'in Aradu mitre „Aradi lapok“ prin care Tabajdi Károly protonotariu comitatensu, s'a incumetatu cu assertiune false a suspiciună activitatea asociatiunei, atacandu si inferandu-o, că porta numai firma de asociatiune pentru cultur'a poporul'ui romanu, precandu ea in caușa culturei poporului nemică nu face ci „firma ca atare desbate cause politice s. a. s. a., căci esistantu de mai multi ani, nu e capace a produce nici macaru o scola inițiatata, se fac

a eliberă pre una parte ca cu atâtă mai usioru să potă nimbra intregul! O probă destul de grea pentru limb'a si naționalitatea romanilor in genere, si specialmente, pentru românii selagiani, si nu e mirare, deca, precum prin alte părți ale Drăciei de sub coron'a lui S. Stefanu, asi și in Selagiu, nobili romani, de-să nu in astă mare măsură, s'au magiarisatu, maialesu ceci ce devineau funcțiunari mari la dicasterie său înarmata, nu s'au magiarizat in seputina d'intre cei cari au remas langa aratru si cari aveau deregatorie in municipiu, docenteaza acăstă o multime de familie nobili romane, mai printre satele, a caror moșii si stramosi in seculii trecenti, inainte de a trece la sânt'a uniune cu Pap'a, au avutu deregatorie mari in municipiul Solnocu-M. si Crasna'; ci in seputina, langa tote suferintele fisice si morali, nu s'au ungurit, ne-calviniti, neci papistasitii; in oficiu ceteau Tripartitulu ungurescu, in cerculu familiei loru ceteau Pravil'a romanesca; in oficiu scrieau in limb'a diplomatica a Tierei — limb'a lui Cerone barbarisata — a casa, cu famili'a sa, vorbiau limb'a colonielor lui Traianu — limb'a strabuna, — la cornele aratruin se incanta susfletul loru de doinele, horele si legendele poporului, ér' minco'a, anim'a si susfletul loru se înmărtă la ceriuri, la auditulu cantărilor pline de arte, si la vediutulu ritului pomposu, in baserec'a naționale; dorintii loru suprema in vietia nu era alta, decât a fi buni lui Dumnezeu si după morte a fi inmormantati după tote ceremoniile ritului naționale, langa aceea baserica romana, care, in suferintele vietiei loru, li-a fostu singurul adaptu, singur'a consolatia a animei frante de jugulu ce i apesa.

Bine cuvenită să fie susfletul vostru, stramosi buni, gloria voa, cari ati suferit atât'a pentru limb'a si credintă noastră, si de trei ori fericiti voi, stranepoti, cari ati avut atari parinti, ce ve au lasatul limb'a si credintă — aceste două tesaură — de ereditate!

(Va urmă.)

DOCUMENTA.

Una privire fugitiva preste istoria politico-națională a Romanilor d'in Selagiu.

Luptă*) loru a fostu indoita, aci devenită să se apere in contră tiranilor feudali de a casa, aci să apere patria întreaga in contră neamicului comunie; ei respingeau sub regii Ungariei pre Tatari, mai apoi sub principii Transilvaniei pre Turci, cari se așteau de la Oradea-Mare si Dobrogea spre Selagiu ca for'a spre pred'a, ce si-o ca ia gona, aperișau pre opresorii loru in campul luptei comuni, in contră invasorilor, si după finalul luptei, in somnă de recunoștință, in lipsa vitelor, veniau ei prinsi la aratru de către acei pre

*) Notă, care se incepe cu cuvintul „Szilágyi“, de la finea secolului d'in nrulu trecutu, nefindu, d'in sminta, tiparita decât in o parte, o reproducem, si facem să urmeze intregă:

Szilágyi, cununatul lui Hunyadi, de-să a fostu d'in sangele coloniilor romane, ajungandu la onoruri mari, si depunându jurământul pre legile, ce condamnă la jugu perpetuu pre frății săi, si-a fostu uitatul său nu scăpă de locu, că strămosii săi odinioara nu cunoscătău feudalii si iobagi, ci numai proprietari liberi, nece foruri deosebite pentru domni și alele pentru iobagi, ci numai unu pretorul pentru tote clasile de oameni; in elu nu era indemnă pentru libertatea fratilor săi, ci numai pentru marirea sa personală; si cu atâtă mai putinu aveau să cercămu aceste calități in aventurierul român Dragu, care de la finalul secolului alu 13-le — venindu d'in România — lu vedea figuraundu prin tote părțile Ungariei precum si ale Transilvaniei; nepotii lui au fostu cei mai aprigii aperatori ai calvinismului si persecutori ai religiei străbunbe; i vedea voivodii ai Transilvaniei, comitii prin mai multe comitate, prin Ungaria si Transilvania, si in urma pre Georgiu Dragu (Draghi) lu-afămu in 1555 comite supremu alu Selagiului (adecă alu Crasnei si Solnociului), insurătă cu Anna Báthori de Somlyó; nu au avut in seputina Selagianii in elu nice una bucuria.

dara propunere: ca d'in partea direptiunei să se respingă mistificarea și suspiciunea acăstă prin o reflecție corespunzătoare pe calea diurnalisticiei. Decizie: Dupa ce asociatiunea totuleană să marginiu să se marginescă strins la agendele desemnate în §. 1. alu statutelor asociatiunei — „insinuarea cu prinsa în citatul articulu diurnalisticu, directiunea acăstă o dechiară de neconsiderabilă si cu multu mai evidentu temeraria si mai nefundata“ decădua să merite spre restornarea ei a se face vr'o dechiarare pe calea diurnalisticiei.

Nr. 54. Se areta, că parastasulu pentru repaus lovu Cresticiu, s'a tienut la tempulu său.

Nr. 55. Se predau bibliotecariului urmatorile carti donate de notar. asoc., Petru Petroviciu:

1. „Flacăle poporului. Memorandum populariu asupra educatiunei fetelor d'in Romani'a.“

2. „Cultivarea metasei în folosulu poporului romanu.“

3. „Invențietur'a poporala pentru stirpirea ciumei orientali între vite.“

4. „Originea familiei Vladu de Selisce.“

5. „A Român nep es ügye“ — poporul romanu si cauza-i.“

6. „Despre urdarea Lugosiului.“

Nr. 56. D. Georgiu Borha jude cercualu d'in Beliu si-renoesce ofertului ca membru ordinariu alu asociatiunei pe anii 1867, 1868 si 1869 cu 2 fl. v. a. anuali.

Nr. 57. Decidiendu-se a se tienă cu ocasiunea venitoria a adunării generali unu balu impreunatu cu concertu, in folosulu fondului asoc., pentru lucrările preliminarie se esmit o comisiune statutoria sub președintia dlui Emanuel Misiciu d'in d. Ioane Popoviciu Desseanu, Ioane Goldischiu, Teodoru Serbu, Lazaru Jonescu, si Stefanu Siorbanu.

Nr. 58. Se decide a se reramite lui Georgiu Sima, teol. in Gherla, cietantia despre stipendiului cei-se placidase pre a. tr. 186%, pre langa inlrumarea: că să tramita adeverintăa despre absolvirea clasei a VIII. gimn., si despre cualitatea sa de studinte de acum'a.

Nr. 59. Alte obiecte ne mai venindu spre desbatere, protocolulu se autentica.

Transilvania.

Sabiu, 4/16 maiu 1868.

Tenerimea si o parte d'in intelegerintă romana d'in Sabiu serbă d'iu'a de 15 maiu cu multu simțu si demnitate. Dupa ce demanetă toti, fără osebire de confesiune, participara in baserică gr. cat., unde se invoca spiritul santu pentru Maiestatea Sa Monarculu si Domnulu tierei, pentru națiunea romana si pentru martirii ei toti, pana la unul, se dusera apoi in baserică gr. orient. spre a fi de facia la acel'asi servitul d'iesc. Iunimea romana nu-si uită ca in d'iu'a libertății să nu cerceteze campulu acel'asi pre care jacu ingropate osamintele eroilor de la Calugari, cari trecuța Carpatii, ca să se lupte pentru teritoriul Ardealului. Tenerimea dicandu-le: Eterna via memor'ia lor! se reintorse in cea mai mare pietate spre a pasă era pre bancele academice ca să asculte esegesele d'in Tripartitulu Werbőczianu. La petrecerea de sera toaste pentru societatea „Transilvania“, societatea „Romani'a“ d'in Viena si Tenerimea romana d'in Pest'a.

ROMANIA.

Reponsul lui J. Bratianu la interpellarea lui Carpu *).

Acesti Israeliti, inaintea Prefectului si inaintea agintelui austriaci, care venise in capulu loru in plin uniformu, au declarat singuri, că de si nu li să mai permite a luă carciunile etc. dar si inainte de administratiunea actuală, erau maltratati de mai multe ori de tieneri d'in Bacau, insultati si de mai multe ori batuti, dar de candu e administratiunea de astazi acelle maltratari a inceput. Singurul saptu ce au citat este, că unu angajat ore care, alu carui nume nu l'a potut spune, ar fi batut 2 gal. de la unu Israelitu ca să luă lase la loculu său, si unu isgonescă d'in comună, unde autoritatea comunala nu mai toleră sa siedă. Sa mai disu, că in noptea Pastelui, guarda orasianescă sa dusu la cimitirul israelit, a insultat mormintele si a stinsu lamp'a santa. S'a cercetatu si nici chiar de către Israeliti nu s'a potuta atestă unu singurul saptu... (O voce. Cum se potă candu „Tier'a“ a scrisu?) — „Tier'a“ a scrisu si o se scriu si mană, casi-face detori'a, dar si națiune si-face p'a s'a, si credu că si reprezentatiunea națiunale n'va uită. Singurul lucru ce luă aretatul pozitivu Isrealitii este, că guard'a orasianescă in noptea de Pasti, mernandu la biserică s'ar fi slobozita doue pusci, si că sar fi spartu, nu de guard'a orasianescă ci de altii, căteva ferestre. Admitu că s'au slobozit acelle doue pusce, daru omoritus'a cheva? Nu, apoi este ore acăstă o persecutiune religioasa? Reponstul Barbu Catargiu a fostu omorit aici la port'a Mihăilei, alătura cu Prefectul Politiei si nu s'a descoperit nici p'na astă-di omoritoriu; apoi acăstă a fostu o persecutiune religioasa? Pan' acumu dloru, nu s'a impuscatu nici

unu ovrei, dar' crestini s'au impuscatu. (Aplause.) Este mai multu. Evreii, chiaru pentru delicti sunt mai pucinu urmariti de cătu altii. Am ordonat să se facă statistică că căti arestanti Israeliti sunt in puscarii si căti Romani, si o se vedeti, că in proportiunea poporatiunii, Evrei sunt mai pucini, si sciți pentru ce? Nu pentru că Evrei au mai multa moralitate de cătu crestinii, celu pucinu in casuri de faude, dar' pentru că, ori candu pui man'a pe unu Evreu tăpa toti Israelitii nu numai d'in Tier'a Romanescă dar si d'in strainatate.

Alu douile, pentru că, daca pui man'a pe unu Israelitu, prinsu in delictu, vine unu consulu si dice: este supusul meu. Apoi o fi ori n'o fi supus strainu, vine totu deuna unu consulu care dice că este. Astfel in faptu, in puscariile noastre sunt mult mai pucini arestanti Israeliti de cătu de alte rituri. Ore asta dovedesc o persecutiune religioasa? S'au spartu giamuri? Domnilor, eram să dicu, că si pe mine m'au oprit in drumu si poteau să mi spargă giamurile trusorei; dar că nu sunt vr'nu personagiu insemnat, voi vorbi dar de altii. Au fostu domnilor, primi-ministri ai Englezilor, oameni cari lucrasera tota viet'loru, pentru binele poporului si-i adusesera serviciuri insemnate, si cu tote acestea, poporul le-a spartu giamurile. Ei bine, daca la Bacău s'au spartu doue giamuri, este ore persecutiune religioasa.

Ca Israelitii să tipă, este forte naturalu, asta le face onore si asii doră ca si d. Carpu, să aiba pentru poporulu romanu sentimentile de solidaritate pe care le au Evreii intre dinsii. Israelitii au stabilitu acea solidaritate, căci ei suferă persecutiunile de 1800 ani; acestă portare ne vatema pe noi, dar trebuie să recunoscem că le face onore. Dar' nu tipă numai Israelitii. Sciti că suntu parinti, mame cari, cându voru se lovesca pe unu inamicu si-iau copilulu si lu-lovescu cu densulu, si daca copilulu more, dicu că i l'a omorit acelu inamicu. Acestu obiectu lu avea la noi, mai cu sema tigani.

Asiè facu adi si inemicii națiunii noastre, iau pe Israelitii si lovescă cu ei in noi, fără să-si bata capulu daca i ucidu pe ei insii prin acesta lovire. D. Carpu trebuie să-si deschida ochii, ca să nu devă si d-lui unulu d'in acei copii cu cari inemicii cauta să ne lovescă. (Aplause). Domnilor, candu domnul Carpu dupa ce s'a suitu la tribuna, a avutu antâi grija se me asigureze, că nu a venit să facă o cestiune ministerială, eu am suris, ca ministru suflătul meu era plinu de bucuria, fiindu că de căte ori s'a suitu domnul Carpu la tribuna ca să me derame, n'a facutu de catu să me intaresca. Inse n'asiu vr' domnilor, ca guvernul de adi să se intaresca prin cestiuni asié de primejdișoare, si speru că națiunea, noi cu totii, ne vomu da man'a ca să prevenim pericolele, eu nu voiu asteptă ca strainii să via la hotaru si s'avemu nevoia ca să ne scape domnul Carpu, ei toti Romanii si-voru da man'a si voru protestă contra infamiei lor ce se arunca in contra-le. (Aplause prelungite).

După acestu discursu interesant alu dlui J. Bratianu luanu cuventulu D. Negura, dîce că nu scie pentru ce cestiunea Israelitilor se agita astă-di candu ea trebuie să se cerceteze cu ocasiunea proiectului de legă ce s'a presintat. D-lui a auditu la Ploesci de interpelarea d-lui Carpu, si i-a parut prea reu de acăstă, căci scie, că d. Carpu este totu deuna nefericit in cestiunile ce alege pentru interpelări. Daca e vorba de cestiunea de la Bacău, atunci nu scie cumu d. Carpu a vorbitu de ea, căci acăstă cestiune e cu totul alta, Bacăul e in stare de asediul. Multumesc d-lui Carpu pentru sustinerea cestiunii Bacăului, si-i promite pentru acesta o frumosa primire, daca va voi să voiajese pe la Bacău. Cestiunea jidănilor nu a provocat-o d. Bratianu, ea există la noi, dîce d. Negura, remasă de la parinti, inca de candu d. Carpu juca arsice. Apoi propune o motiune prin care se cere a se trece la ordinea dilei.

D. Gheorghiu luandu cuventulu dice că d. Carpu in interpelarea s'a atinsu principale stării de adi; primul argumentu aruncat de domnului, e că partita rosie n'are adeverintă in Moldova. Daca in Moldova e vr'nu omu care a adus serviciuri guvernului actualu e d. Carpu. Ori de căte ori guvernul dîce d. Gheorghiu, va sprijini principalele constituente, libertățile publice, va gasi partisani la noi, er' de nu, nu voru gasi pe nimeni. D. Carpu a disu, că rosii au voitul să dea satisfactiune pretensiunilor fractiunii d'in Moldova, acăstă nu e adeverat, căci fractiunea n'a cerutu intolerantia daru asigurare contra copleșirii tierii de acesti ospeti neomenosi. Politică partitei amicilor d-lui Carpu a fostu pana acum a căută poterea la strainu, a conspiră contra națiunalității; d-lorū au constrinsu pe guvern la lovirea de statu de la 2 maiu, si apoi s'a coalisatu să restorne si acesta, si totu deuna căuta să fie fideli, principiile si tradițiunile loru restaurante. Guvernul actuală asemenea a căutat a compromite tier'a, căci prin decretul acel'asi d'in anulu trecutu s'a provocat Europa contra noastră. In caletoria s'a in Moldova, d. Bratianu a destituitu pe omenii ce nu potă fi banuiti si a consiliat pe M. S. a nu primi pe cei cari au succesișu proiectulu contră jidănilor. Prin urmare, fractiunea nu face omagiu nici d-lui Carpu nici guvernului actualu; ea va fi gătită a da concursu numai celor ce se voru tiene strictu in legalitate si in spiritul naționale si liberu.

D. Carpu, am fostu acusat, că tradări interesele tierii; pentru că n'am tacutu atunci candu d. Bratianu a luat mesure barbare, pentru că nu m'am facutu complicele d-sale. Daca n'am datu demisiunea d'in misiunea mea de la Paris, a fostu pentru că nu potă fi inlocuitu. Atestez la d. Iatropulo pentru a spune daca n'a cerutu să fie inlocuitu, spuindu că in astă cestiune, daca nu va lucra contra va sta in se mantele incruzișate. — Dnu ministru vine să-lu acuse acumu,

pentru că n'a plecatu capulu cu umilintia d'inaintea ordinilor dsale, cu calcarea detoriei ce era să. D. Ministrul cu abilitatea de care scie a usă in unele casuri, a voită a dovedi că su-tu administratiunea dsale Evreii se bucura do mai mare toleranță de cătu totu daun'a. Cum pote ore d. Minis. să aiba cutezanță a afirmă asemenei neadeveruri, candu toti amu ve-dintu cum s'au isgonit Evreii d'in Moldova, si cumu in Iasi s'au isgonit Israelitii de n'au mai remasă lucrători. (Protes-tări.) Da, toti amu vediutu persecutiunile; actele duii Bratianu suntu cunoscute, nu le pote negă; ele au patatul tier'a si dreptatea istoriei le va arunca in gunoiul de unde au esită (intreruperi). — D. I. Bratianu dîce că, pentru onorea tribu-nei romane, ar trebui ca d. Carpu se intrebuinteze cuvinte mai parlamentarie, daca dsa a esită d'in gunoiu să se duca de unde a esită.) D. Carpu urmăndu, dîce că d. Bratianu a sus-tinutu că mesurile luate de dsa suntu acele vechi prevedute inainte de dsa, acăstă nu este esactu, căci tote aceste me-sure erau revocate de legi anterioare. D. Carpu dă aci citire unor scrisori prin cari după dsa, se probează, că acele mesure au fostu revocate. Asíe dare measurele luate de d. Bratianu suntu cu totul noue si dsa singuru are responsabilitatea loru.

D. Georgiu a disu, că politică ce urmedia guvernul este a politica putredă; prin urmare chiaru acelui sustinutu că n'au fostu persecutări, dîcu că politică guvernului este putredă, d. Carpu dicindu că a fostu persecutări, combate politică guvernului, prin urmare ori cumu politică guvernului este putredă; si fractiunea si dlui pleca d'in diferite puncte dar ajungu la acel'asi tielu. — D. Bratianu, dîce d. Carpu s'a servit u ca totu deuna de trecutulu dsale pentru a se strecură dintr-o incurcatură, inse d. Bratianu n'a fostu credintiosu pe calea ce a plecatu, si-a palmuitu trecutul.

După argumenteza pe acestu teramu totu acusandu pe d. Bratianu de persecutore alu Israelitilor si că se aperă prin neadeveruri, sfîrsesc cerundu a se incetă ori ce persecutiune, si-a depune ministeriulu pe biouroului Camerei actele relative la acăstă afacere. D. Ministrul de Interne. D-lorū, mai anătau protestezu contră assertiunilor d-lui Carpu, nu numai ca ministrul, ci si ca deputatul ca Romanu pentru demnitatea acestei tribune la care dsa de căte ori se sue, o cobora cu cuvintele dsale forte putinu parlamentarie, cari au se faca ca nimene să nu mai îndrănesca să se suie pe ea, nu fiindu că d-sa a avutu prea multu talentu, ci pentru că a injosit-o pre multu, (aplause.) Nu este expresiunea trivială, se'mi permitia onor. d. Carpu a dice, care dă taria unui deputat; si dacă onor. d. Carpu să crede că e in adeveru, nu avea novoie să pronunțe cuvinte de acelui cari le-a pronuntat, si cari nu me atingu pe mine ci numai pe acelui care le pronuncia. D-lorū, onor. d. Carpu a venit d'in nou si a cerutu de la complexintă unor d'in dñii deputati, ca săi de rindulu loru dsale să vorbesca, ca să afirme d'in nou, că suntu persecutiuni si că, prin urmare interventiunea fă chiara orală este necesară. Eta rezultatul suirei dsale la tribuna; si nu credu că acei cari i-au datu rindulu d-niei loru, au a se felicită. D-lorū, daca au fostu persecutiuni său nu, n'o voru dovedi afirmatiunile d-lui Carpu, care candu a fostu pus, cum dîce Francesulu la piciorul stalpului, ca să spue in numele căruia vorbesce, nimene n'a respunsu afară de acelu care a sarită ca să-u apere cu regula mentulu. Prin urmare me felicită că cuvintele d-sale n'au se aiba nici unu echo in Europa si nici unu felu de autoritate. (D. Carpu. Au se aiba in tiera. D-lorū, ori cine va veni in tiera si va fi de buna credință va marturisii cumu marturisesc tier'a intregă, că n'au fostu, nu suntu si nici voru fi persecutiuni.

Acumul dloru, in privintă povestitoru si drumului care lu trage d-nu Carpu, ministeriului, numai majoritatea unei camere pote să-le traga, si nu pote nici chiara minoritatea, si cu atâtă mai putinu o mica minoritate, daru o singura individualitate! Credu, că nu era nici modestu ca să vie la tribuna si in numele d-lui singuru să traga drumului guvernului, si să-i dică să facă astă-felul si nu astă-felul. Eu voi merge conformu principiilor cari le am avutu totu-deauna, conformu intereselor cari cred, că suntu ale tierii, si in cătu aceste vederi ale mele voru fi conforme cu ale Camerei, voi sta aci; in d'iu'a inse candu me voi deosebi de ea, me voi duce la locul meu si voi combate ca simplu deputatu.

Onor. d. Carpu a disu, că va veni o di candu me va inhaia. (D. Carpu: Dreptatea, nu eu.) Aleverulu, dreptatea, si me va arunca in gunoiu. D-lorū, in gunoiu nu se arunca de cătu acei-a cari esu d'in gunoiu; cari traiescu in gunoiu, aceia se intorcă er in gunoiu (aplause). D-lorū, onor. D. Carpu dîce că-mi palmuesc trecutul. D-lui a disu, că si a parasit trecutul pentru că a gasită că nu era bunu, si apoi mi face o imputare că eu mi-am parasit trecutul, adica duii vine si marturisesc că trecutul, meu era forte onorabilu; prin urmare acei cari esu d'in asemenea trecutu nu esu d'in gunoiu, si nu potu să se reintorce in gunoiu, si d-lorū voi fi inhaiatu? Daca voi fi inhaiatu după cumu credo d. Carpu, de cei'a ce dîce că este dreptatea; dreptatea aceea nu va fi dreptate romanesca. Nu voi fi inhaiatu decătu cum amu mai fostu de vointă strainului... (nu s'a mai intelese d'in cauza aplau-selor prelungite). O voce. Asíe voiesco d. Carpu. Onor. d. Carpu dîce că am prigontu totu ce este bunu si că suntu găde alu toturorul virtutilor Romaniei. (D. Carpu: Esti.) Dloru, daca suntu găde alu toturorul virtutilor Romanilor, atunci in mare ratecire se afa tier'a acăstă, si onor. d. Carpu ar avea dreptate se desperese de d'insa, si să se intorce ochii aiurea. (D. Carpu: Nu desesperu si de acea nu tacu.) Dîcu că in mai

* Avede nrulu trecutu.

Noutăți Straine.

FRANCI'A. În corpul legislativ curg desbatările despre tratatul de comerț. Dintre oratorii mai însemnatii ai ambelor părți amintim pre Pouyr-Quertier, care pledează pentru vamă preventivă, și pre Ollivier, care apere libertatea comerțului. Celu din urmă împuță guvernului, că recunoște lipsele industriei, și totuși afirma, că comerțul se află în stare cea mai bună! Oratorul voiesce, că corpul legislativ să nu voteze numai dările și subzidle, ci și tarifele, pentru că acestea sunt dările impuse industriei și consumului. E adeverat, că constituția atribue suveranului dreptul de a stabili tarifele; dară în o cestiuță atâtă de vitală, că și acăstă, aru fi bine a consulta și națiunea, și camerele să decida numai după o cercetare detaliată,

Ollivier află cauzele situației critice în temerile de resboiu, pe care nu le-au putut respinde asigurările de pace date de regim. Elu nu voiesce a trage la indoie de declaratiile guvernului, dar acelea nu-i dau nici o garanție, că nu se va prochiama manevra resboiu, pre cum se prochiama astă-di pacea. Nici odată nu voru crede negoziatorii, că armăurile de astă-di nu voru să nutrescă cugete rezervate de resboiu.

„Regimul nu a preceputu, că politicăa libertății comerțului nu e numai politică economică, ci e politică generală. În locu de a acceptă situația acăstă, în locu de a întrebui partea cea mai mare a resurselor bugetului pentru dezvoltarea bunastării interne, în locu de a urmă politicăa pacii și a desarmării, guvernul urmează o politică, care nu e nici pacea nici resboiu. În urmarea aceea regimul se află în una puștiune, căreia pre langa tota bună vointia, și avută Franciei, nu-iva pot să satisfacă nici odată; regimul are unu bugetu, care e totu-odată si bugetu de pace, si bugetu de resboiu. Deslegarea cestiuții acestei-a e pacea, pacea cu desarmare și libertate, fără care pacea nu poate fi nici gloriosa, nici sigură.“

Afacerile cu Beiul din Tunis a intrat în o fază nouă. Francia a câștigat satisfacerea cerută, și acum voiesce încă a se contielege cu Italia și Anglia. Francia, se dîce, că a proiectat compunerea unei comisii europene, carei-a în interesul comun alu poterilor respective să se increda administrația finanțelor din Tunis. Comisia acăstă va repartiza veniturile între creditori după oarecare normă statutară; superfluul se va dă beiului pentru lipsele sale. Creditorii Beiului sunt: Prusia cu 9 milioane, Italia cu 25, Anglia cu 30 și Franța cu 77 milioane.

GRECI'A. Candia e chiamata a juca o rolă însemnată în complicatiile orientale; acăstă pare a ne-o anunță scirile mai prospete din numită insulă. Să vorbesc, că Anglia ar fi luat în mană să deschidă cestiuții condicioane. Agintii englezi, va să dîce: greci în soldu anglo-roman agitează de unu tempu înceoare între creteni, spre a-i îndupla, că să ceară întreviunea adică protectoratul Angliei, care apoi ar efueptu autonomia insulei sub protectoratul britanic, și aru aperă-o în contră usurpatiunilor altoră. Acăstă procedură a Angliei se dîce, că stă în legatura cu expediția abisinală. Anglia voiesce a domini nu numai marea roșie, ci voiesce a crea una statiuțe pre insula Candia, care mai tardiv ar castiga însemnatate mare, și aru forma chișină de intrare în canalul Suez, pre cum să basă de operatiune pentru Levant și malul egiptean.

In astă privință puștiunea Candiei e cea mai favorabilă, în marea mediterană. — Mărtănu se poate asemăna cu Candia nici în privința puștiunii, nici a marimii său a porturilor. Tota cestiuția condicioane s'a escătu numai din însemnatatea insulei, și din aviditatea de a o posiede, pre carea a desceptuat-o în câteva poteri; cestiuția acăstă aru fi de multă deslegată, dacă poterile europene ar fi fostu sincere fatia cu betii insulanii, care se potu consideră numai ea sacrificie, demne de compatitum, ale politicei și avidețăi poterilor celor mari. În contră manevrelor angleze condicioane și au propusă să amete deputati în cameră Greciei. — Anglia se ocupă serios cu proiectul său, ce se vede și de acolo, că reprezentantele Angliei s'a imbarcatu pre o fregată de resboiu și a plecatu către Candia.

In adeveru momentulu de fatia e pră favoritorul pentru planurile angleze. Porta nu e în stare să supune insula; Condicioane nu potu scote pre turci din teritoriul lor; Rusia nu desvoală nici una actiune în marea mediterană, Franța e angajată în Europa, Asia și Tunis, în cătu nu se poate opune Angliei.

Varietăți.

** (In cauză alegerii mitropolitului de Albă-Iulie) la imparteștrile noastre din Nr. tr. adaugem din funte siguru, că reprezentanța ministerului în

privință numirii persoanei besericesc și a comisariului reg. precum și a fipsării terminului de alegere, este substanțială M. Sa imp. Personă besericesc desemnată este Pr. S. Sa par. episcopu Aleandru Dobră, — comisariulu — precum amintisem — D. cap. supr. Aleandru Bochatiel, era dinăuntru alegerii este 1/13 august, a. c. Vă să dîca, mai la anul după moarte repausatului mitropolit, precanđu scaunul metropolitului Ungariei abia remasese vacante trei luni după repausarea lui Sečovsky. România înse sunt răbdatori, indelungu-răbdatori.

** (Tratatul de vama și comerțul în dietă magiară.) Dință din Pestă nu vre să incuviinteză tratatul de vama și comerț, pentru că în acela e vorba numai de Austria, și nu și de Ungaria. Se dîce, că ministeriul magiaru să răbdă cu ministeriul comun, ca în numitul tratat Austria să figureze sub numirea: „statul maiestății sale imperiale și apostolice regesci.“ În tratatul principal se să răbdă acăstă numire, alaturatele înse continu numirea de mai nainte, adică — horrend dictu — Austria. — De acă apoi urmează cu consecință logică, că întregul tratat nu plătesc nici o ceea ce de degenerat, și nici nu se poate lăsa ca base pentru desbatere. Ce le pasa parintilor patriei de interesele măndrilor lor!

** (Bibliografia.) Ocupându-mă mai multu tempu cu pedagogia și publicându-din cînd în cînd metodele admisibile pentru propunerea cu eficacitate a mai multor obiecte din invetimentul secundar, mi-am datu de temă acum două ani, a facilă dupre potintia și propunerea filosofiei în invetimentul secundar și a aplică pentru acăstă, și în acăstă materia ună din metodele pedagogice. Acestei ideale de acum două ani, astă-di este realizat, și eu la rendul meu producă pre altărul sciști romane nisces „principii de filosofie“, care pre langa acea, că intrunesc tote cestiuțile și solutiile cele mai noi ale filosofiei clectice, ele sunt espuse și dupre metodă analitică, aplicată dupre potintia în asemenea materia. Această este meritul propriu al acestor principii de filosofie și pentru acăstă a recomandu publicului roman, care chiar se poate servă și cu literatură didactică respectivă a altor State europene. Acum pentru presă sunt preparate și rovediute „psychologia și logica“ și de la concursul, ce-mi va dă publicul român, va depinde și imprimarea imediată a „Morale și teologie“ precum și a unui curs de pedagogie, care dupre parerea noastră și ratificamentele, espuse în presă, este indispensabil de instrucțiunea secundară, și multu mai necesar pentru acei, ce se prepară a deveni buni cetățeni, de către istoria filosofiei, care în decomună se alipesc către cursurile de filosofie. Brosiură antă, care conține și „psychologia și logica“ și avendu unu formatu în 8°, va fi espusa pre 16—20 cole de presă, va costa pentru abonatii 2,50 bani. J. G. Enaconu Prof. de filosofie la Semin. din București.)

** (Millo, renumitul artist român) din București a călătorit cu o companie de artiști la Iasi. Dlu Millo va petrece o lună în Iasi, după aceea va călători, și se va produce în alte părți ale României de peste Milcovu. Aru fi lucru foarte de dorit, ca asemenei excursiuni să fie cătu mai dese, apoi înca una lucru de totu urgente pentru naționalitatea română: Unu teatru național în Iasi! (Domne bunu năști fi unul și în Austria! culeg.)

** (Multiamita publică.) Subscrisulu me semtiu detorul a aduce cea mai profunda multiamita publică Reverendismul Domnului Theodoru Körösi dirigintul gimnasial, care cunoștește starea mi deplorabile la care am ajuns prin perderea grănicera a parintilor mei, — a binevoită a me ajutoră cu unu beneficiu de 24 fl. v. o. în frecuentele claselor superioare. — Bucium 18 Maiu 1868 Aureliu Onită stud. de a VII. clasa gym.

Sciri electrice.

Vienă, 20 maiu. În siedintă a casei deputaților ministrului de comerț a prezentat tractatul de navigație austriaco-angleză. După aceea s'a primi bugetul ministerului de agricultură și justiție. La poziția detorilor de statu Ryger a propus amanarea cestiuții pana la pertractarea propusă finanțării. Ministrul de finanțe constată, că discutându-se acum detorile de statu nu se deroga operațiunilor ce se voru face în finanță; totuși se primesc propunerile lui Ryger cu 71 contra 58 voturi. Se suspendă siedintă și comisiunea bugetară a decisu în privință procederei, ce are să urmeze mai departe. Redeschidându-se siedintă raportorul anunță, că comisiunea bugetară a decisu, ca lasandu de ocăndată la o parte detorile de statu, să se continue pertractarea bugetului, și ca votarea definitivă să nu se intempe de cătu după desbaterea cauza finanțării. Apoi s'a primit fară cestiuțe totu punctele bugetului.

Zagrabia, 20 maiu. Adi de demanetă statu lui Jellachich a fostu decorată cu o multime de cruce de flori și cu standarde de gele. La parastasă a participat o multime numerosă. După liturgia său facută demonstrații înaintea statu.

Proprietariu, redactoru respunditoru și editoriu: ALEANDRU ROMANU.

mare ratecire să aflu tieră acăstă ca să sufere unu anu de dle unu ministru care persecuta în numele religiunii o poporită intreagă și care lovesc tote virtutile române. Daca tieră românească ar fi capabilă de asemenea lăsată, atunci are dreptate d. Carpu să desespère de dinsă și să intoreca ochii afară ca să-i vie ajutoriu. (D. Carpu. Si națiunea ca și individii pot să fie în momente de absență de minte.) Acum cestiuțea este, daca d. Carpu său națiunea română este în momente de absență, (aplause).

Se cere inchiderea cestiuții.

D. Lahovari luându cuventul contră inchiderii cestiuții dîce, că afară de d. Negura nimeni nu vorbiu de cătu d. ministru și d. Carpu, și prin urmare trebuie să se emita și opinia altor deputati.

D. Ghica vorbindu pentru, dîce, că să ne ocupăm să de noi nu totu de jidovi. D'in cestiuțea ce s'a urmatu pana acum dă dîce că n'a vediut decătu dorintă de a se tine poterea. Înse domnul Gheorghiu e presă june pentru a veni la potere și d. Carpu a declarat, că nu voiesce a veni la minister. Afara de acăstă d. ministru a dîsu, că boerii vindeau locuri la Evrei; să inselatu d. ministru: d-lui a voită să intielegă pe ciocoi și vatasă de curte a lor, căci boerii erau destul de avuți pentru a nu face acăstă, și cine dîce altu-fel insultă memorii parintilor.

Se citește motiușea d-lui Negura, și o alta motiușea care dîce, că cameră satisfacea de responsul d-lui ministru, respinge acuzațiile aduse de d. Carpu și trece la ordinea dilei.

D. Hurmuzachi dîce că d. Carpu face a se perde timpul astă de pretiosu pentru Camera, ce credința pot avea acestă care a inventat bandele bulgare, expulzionate Polonilor și altele; ce credința pot avea acelă ce în diuariul său imprimat în limbă francesă, sustine contră constatării facuta de procurorul generale alu curții de casatiune, contră marturisirea chiară a guvernului turc, că soldații săi a învecat pe evrei de la Galati, că acăstă a faptă barbară s'a comis de romani și de d. Prefect Lupascu.

Nu-si poate ascunde d. Carpu necasul contră d-lui St. Goleșcu pentru că n'a voită să-l intarescă în postulu de aginție, necasu cărălu face pe d-lui înca june să cutese să atacă pe St. Goleșcu și Brătianu, pe oamenii, cari au suferit esilu și întemnițări pentru acăstă tieră și pentru libertate. D-lui nu scie, că persecuția contra jidilor și d'in timpul d-lui I. Ghica care a declarat tăierea barbilor și perciunilor, suptu pedepsa de a nu se primă evrei în costumul vechiu dinaintea nici unei autorități.

Acăstă persecuție e dogma a scolii lui Barnuti (nu e adeverat). Ba adeverat; căci profesorii se aflau în capulu acestor ideo, (sgomotu; d. Negura intrerupe.) Nu, nu intrerumpe d. Negura, că nu voiu vorbi cum ai vorbiu dta la Bacău, candu ai resculat lumea contra guvernului. Vină nu e a guvernului ci a Primariilor în ce privesc persecuția, și chiară oprirea jidilor dă face pascole în cusci. Prin urmare tote sunt calomnie cătă să atrăbească guvernului, atâtă de către oposiția d'in intru, cătu și de „N. f. Presse“ de la care se adapă diuariul Tierră.

D. Lahovari, dîce că cestiuțea Evreilor e o cestiuță ce există de multu, că d. Carpu nu trebuia să facă acăstă interpellare, de cătu cu ocazia cestiuții proiectului ce s'a depus la biurou; pentru aceea numai, d-lui dîce că s'a isolat d. Carpu, și d'aceea sustine ordinea de dî puru și simplu.

D. Gogolnicianu declară, că nu va lăsa parte la cestiuțea actuală, și rezerva votulu candu se va discuta cestiuțea acăstă cu alta ocazie. Se declară pentru motiușea de trecere puru și simplu la ordinea dilei.

Se declară daru pentru a două propunere, căci ea este o manifestare energică a unei majorități cu inițiativa care nu poate trece în tacere a supra unor acuzațiile cari tindu să desconsideră tieră și starea actuală de lucruri în strainatate.

D. I. Brătianu iâ cuvantul, pentru că d. Lahovari a dîsu că acăstă ar fi alu 5 le votu de incredere datu ministerului în astă sesiune. D. Brătianu dîce, că nici o data nu provoca ministeriul acesei voturi ci totu deuna d. Carpu le-a provocat. Aresta apoi causele pentru cari după o cestiuție ca cea de adi Cameră nu mai poate trece simplu la ordinea dilei și dîce, că meritul este totu alu dlui Carpu, căci scie a pune astu-fel cestiuțea incătu nu se poate resolve altu-fel decătu său retragundu-se ministeriul său dandu-i-se unu votu de incredere. Probeza cumu după o cestiuție ca acăstă, în care s'au dîsu cuvinte cari voru fi tramise în strainatate prin depesie, cameră nu poate face altu-fel decătu să se pronunță cu energie.

Cătu despre cuvintele de intervenție, de invaziune, d. Brătianu e sicur, că cu tote silintele inimicilor României, totu România și-vor da mana pentru a le opri mai nainte d'ajunge la fruntrarie.

D. Holbanu declară că retrage motiușea.

Se inchide cestiuțea și se pune la votu prin apelul nominalu propunerea următoare subsemnată de d-nii Hurmuzachi, Platonu și altii.

„Camera, consultându terpelarea dlui Carpu și respunzul datu de d. ministru de interne, respinge acuzațiile de persecuție contră Israelitilor ca ne-nțemeiate pe fapte și aprobandu intru tote portarea guvernului trece la ordinea dilei.“

Resultatul votului este următorul.

Votanti 91, Pentru 47, Abținuti 43, Contra 1.